

Van de vice-voorzitter

Zoals u al hebt gezien is deze versie van het voorwoord niet van de hand van onze voorzitter maar van mij.

Zoals bekend is heeft de gezondheid van Jan Roseboom weer een knauw gehad. Ik sprak hem even geleden vanwege zijn verjaardag en constateerde een lichte verbetering in zijn toestand. Ik hoop dat die in de toekomst nog verder mag vooruitgaan en wens hem van deze plaats een zo goed mogelijk herstel toe.

In een verhaaltje als dit is het de bedoeling dat een aantal dingen voor het nieuwe seizoen worden verduidelijkt en vastgelegd. En dat is nu net waar we op dit moment mee worstelen.

In verband met de coronatoestand hebben we al vanaf april de clubbijeenkomsten moeten annuleren. Het is erg moeilijk om nu al te kunnen zeggen wat we eventueel kunnen realiseren. Afgaande op de mogelijke versoepeling van de regels zou men kunnen zeggen dat na de zomervakantie er weer in clubverband geopereerd zal kunnen worden. Maar als, om maar iets te noemen, de 1,5-meterregel gehandhaafd zou moeten worden, hoe krijg je dan voldoende mensen in de zaal?

U begrijpt, dat er nogal wat overlegd moet worden voordat we weten waar we aan toe zijn.

Het bestuur zal daar de komende tijd de nodige aandacht aan besteden samen met het team van het Warnshuus.

Het spreekt vanzelf dat de uitkomsten van dat overleg zo snel mogelijk aan de leden wordt medegedeeld in onze onvolprezen nieuwsbrief.

We hopen van harte dat we met ingang van het nieuwe seizoen, 7 september, weer de draad kunnen oppakken.

Wim Willemsen

Verenigingsnieuws en bestuursmededelingen

FILATELISTENVERENIGING ZUTPHEN E.O.			
AKTIVITEITENKALENDER Seizoen 2019/2020			
DATUM	Tijden	PLAATS	OMSCHRIJVING
Zoals U ongetwijfeld zult begrijpen is het i.v.m. de coronacrisis en de daarbij behorende beperkingen op dit moment onmogelijk activiteiten in te plannen. Vandaar deze lege activiteitenkalender.			

Zutphen en Filatelie

In de vorige Nieuwsbrief hebt U kunnen lezen dat op 29 februari en 1 maart j.l. de Librije Boeken-Papier Fair in de Zutphense Walburgiskerk plaatsvond. Onze vereniging deed daar met een stand mee, waarbij Erik Hooiveld en Gerben Klein Baltink een en ander lieten zien van de filatelistische kanten van onze mooie Hanzestad.

Speciaal voor U maakten ze een uiterst fraaie “inleiding” van hun Zutphen-verzamelingen, die U op de volgende bladzijden kunt bewonderen. Ik beveel het U van harte aan!

NEDERLANDSE POSTZEGELS, JE KUNT ZE OOK VERZAMELEN

Met dit motto hebben de voormalige PTT en haar opvolgers aan het Nederlandse publiek kenbaar gemaakt dat postzegels niet alleen gebruikt kunnen worden als frankering van een poststuk, maar ook prima verzameld kunnen worden.

Veel mensen hebben dat gedaan, of doen dat nog steeds. Soms is het onderwerp van de verzameling het eigen land of een ander land dat men interessant vindt, of wordt gekozen voor een specifiek motief (bloemen, vogels, treinen etc.) of thema (postvervoer per trein, chemie, literatuur op postzegels etc.). Voor het opbergen van de verzameling die zo ontstaat kunnen algemene albums (insteekboeken), landenalbums waarin voor alle zegels van een land een plekje is, of zelf ontworpen bladen worden gebruikt.

Sommige verzamelaars vinden het prettig om te werken met zo'n album waarin voor elke zegel al een plaats is gereserveerd: dan alleen nog maar zorgen dat alle vakjes worden gevuld! Andere verzamelaars streven niet naar een dergelijke compleetheid, maar kiezen een thema of onderwerp dat min of meer afgebakend is, maar waarvoor geen voorbedrukt album bestaat. En hoewel een thema afgebakend kan zijn, blijken dan nog de mogelijkheden bijna eindeloos, zolang je maar open staat voor raakvlakken van jouw thema met andere gebieden.

Het materiaal dat hier wordt getoond is daar een voorbeeld van. Afkomstig van twee leden van de FVZ, die beiden onder andere postzegels en poststukken verzamelen met een duidelijke link naar Zutphen. Dat kan betekenen dat het gaat om een zegel met daarop een duidelijk stempel van Zutphen (en dat kan eigenlijk op alle Nederlandse zegels zijn die sinds 1852 zijn verschenen), een poststuk afkomstig uit Zutphen, of een poststuk dat verzonden is naar Zutphen. Het streven naar compleetheid is veel minder de bedoeling dan het streven naar een overzicht van mogelijke zaken die gevonden kunnen worden. Een goed voorbeeld daarvan zijn de verschillende soorten stempels die in de loop van de bijna 170 jaar in Zutphen zijn gebruikt.

Elk van die stempels kent zijn eigen verhaal: een datum van invoer, een datum einde gebruik en soms ook een specifieke beschadiging of slijtage die opvalt in de afstempelingen. Vaak werd meer dan één stempel verstrekt, en dan bestaan er soms kleine onderlinge verschillen. Voer voor de verzamelaar ...

In dit beknopte overzicht van onze “Zutphen verzamelingen” geven we een indruk van:

- de Nederlandse postzegels uit verschillende perioden, alle met een Zutphen stempel
- een overzicht van de stempel types die gebruikt zijn (niet volledig)
- voorbeelden van poststukken uit de periode voordat postzegels werden gebruikt
- poststukken uit Zutphen met duidelijke stempels
- ansichtkaarten van Zutphen die een mooi tijdsbeeld bieden

We blijven op zoek naar zegels en poststukken met een stukje Zutphen geschiedenis – ook zijn we altijd op zoek naar aanvullende informatie over de postkantoren in Zutphen. Neem desgewenst vrijblijvend contact op met Erik Hooiveld (h.hooiveld@chello.nl) of Gerben Klein Baltink (gdkb@wxs.nl).

POSTZEGELS EN STEMPELS

Een aantal voorbeelden van zegels afgestempeld te Zutphen laat zien hoe de postzegels en de afstempelingen zich sinds 1852 hebben ontwikkeld.

Hierboven het voorbeeld van de eerste drie Nederlandse postzegels, door verzamelaars de 1^e Emissie genoemd, die vanaf 1852 in omloop kwamen. Afgestempeld te Zutphen met het toen gebruikte **halfgrondstempel**, vormen ze een goed voorbeeld van onze interesse!

De afgebeelde zegels uit 1984, met **openbalkstempel** afgestempeld in 1996, laten zien dat ruim 100 jaar later het stempel en de postzegel behoorlijk zijn veranderd.

Op de volgende bladen is een overzicht van diverse stempels door de jaren heen opgenomen. Dit overzicht is niet compleet, maar geeft een goede indicatie van stempels die op postzegels en poststukken aangetroffen kunnen worden.

Ons streven: een collectie aanleggen van **alle** Nederlandse postzegels sinds 1852, voorzien van een Zutphen afstempeling. Volgens ons bestaat een dergelijke collectie (nog) niet!

STEMPELS IN DE LOOP DER JAREN

Hieronder tonen we enkele stempels (en afgestempelde postzegels) met de uiteenlopende stempeltypen die in de 19^e en 20^e eeuw zijn gebruikt. Er zijn er meer, dus dit overzicht is nog verre van compleet.

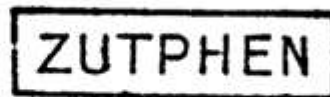
Francotakje – een bijzonder stempeltype, waarbij de aanduiding Franco als extra stempel element was vastgeschroefd aan het basis ronde stempel. Primair bedoeld voor het afstempelen van drukwerk, waarbij wel de datum werd aangegeven, maar niet de uren (zoals bij de andere post wel gebruikelijk was).

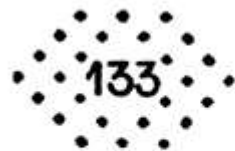
Langstempel

Haltestempel

Puntstempel – dit stempeltype is gebruikt van 1 april 1869 tot en met 14 juni 1893. De eerste 135 werden verstrekt aan de toen bestaande postkantoren, op alfabetische volgorde van Alkmaar tot Zwolle. In de totale gebruikperiode kwamen er diverse postkantoren, spoorwegtrajecten en militaire kampen bij. Het hoogst gebruikte nummer is uiteindelijk 259, slechts in gebruik geweest van 1 – 14 juni 1893!

27.10.1881

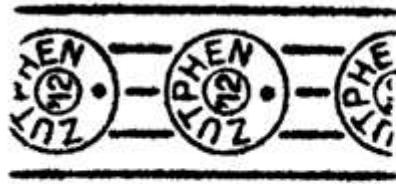
Kleinrondstempel

Grootrondstempel

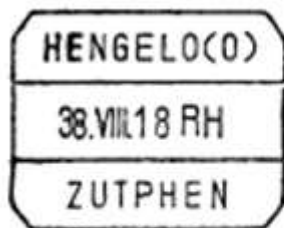

Drukwerkrolstempel – dit stempeltype was relatief kort in gebruik (tussen 1912-1920, later slechts bij uitzondering voor bijvoorbeeld vernietiging van hele vellen postzegels). Het was bedoeld om makkelijk zegels vooraf te kunnen afstempelen, bijvoorbeeld voor gebruik op adresbandjes van kranten en weekbladen.

9/11-12

Treinblokstempel – gebruikt op diverse spoortrajecten, een verzamelgebied op zichzelf!

Langebalkstempel

Kortebalkstempel

Voor alle getoonde stempeltypes geldt dat ze bijzondere verzamelgebieden vormen voor de gespecialiseerde verzamelaar. Zo kun je streven naar een complete verzameling van bijvoorbeeld alle in Nederland gebruikte puntstempels of bijvoorbeeld lange- of kortebalkstempels. Maar ook datumverzamelingen vormen een geliefd thema, bijvoorbeeld een afstempeling op één specifieke zegel, op alle dagen dat die zegel geldig was. Dat kan al snel een behoorlijke verzameling opleveren!

Een aantal voorbeelden van vroege poststukken, hierbij werden nog geen postzegels gebruikt. De ontvanger betaalde als regel de portokosten. Toen in 1852 de postzegel werd ingevoerd was er zelfs behoorlijke weerstand tegen dat idee. Voor de ontvanger was het een kwestie van status dat men in staat was de portokosten bij ontvangst te betalen ...

Het onderstaande poststuk uit 1816 (een periode onder Frans bestuur) afgestempeld met het ressortstempel 121 en het naamstempel Zutphen is daar een mooi voorbeeld van. Het te betalen port bedroeg 10 cent (met inkt grof aan de voorzijde weergegeven).

Het andere poststuk heeft eveneens geen postzegels (die werden pas vanaf 01-01-1852 in Nederland in gebruik genomen), maar kent wel het FRANCO stempel. Hier had de afzender de portokosten vooraf voldaan.

Als het na 1870 verplicht wordt om vooraf te frankeren, is het tarief voor een gewone brief binnen Nederland 5 cent. De in 1872 ingevoerde postzegel die hieronder wordt getoond is vernietigd met het **puntstempel 133** van Zutphen. Het daarnaast afgedrukte **tweeletterstempel** was bedoeld om de datum en het uur/dagdeel van verzending aan te geven.

De betekenis van het langstempel “Zwijndrecht” op deze brief is onduidelijk.

Drukwerk mocht tegen een lager tarief worden verzonden – de onderstaande ‘kranten-wikkel’ van Zutphen naar Zevenaar is daar een voorbeeld van. De 1 cent drukwerkzegel is vernietigd met het **kleinrondstempel** van Zutphen.

Al in de 19^e eeuw gaan bedrijven post en poststukken ook gebruiken om reclame te maken voor hun bedrijf. Soms door een eenvoudig stempel of opschrift met de bedrijfsnaam aan de enveloppe toe te voegen, maar soms ook met prachtige illustraties van hun producten. Hieronder enkele voorbeelden van dergelijke bedrijfspost.

Deze enveloppe van de firma Reesink heeft bovendien een zogenaamde firma perforatie in de postzegel (ook wel perfin genoemd). Omdat postzegels feitelijk geldmiddelen waren (en nog tegen contant geld omgewisseld konden worden) werd een dergelijke perforatie gebruikt om misbruik tegen te gaan. Als de loketbeambte van de PTT een dergelijke zegel op een particulier poststuk aan zou treffen, kon er aangifte worden gedaan! De zegel is vernietigd met het zogenaamde langebalkstempel Zutphen 4.

De volgende enveloppe geeft een heel mooi beeld van slim gebruik van de achterzijde. De routekaart is een mooie voorloper van *Google maps* en geeft een fraai beeld van de layout van Zutphen rond 1930. De zegels zijn afgestempeld met het zogenaamde **kortebalkstempel** Zutphen 5.

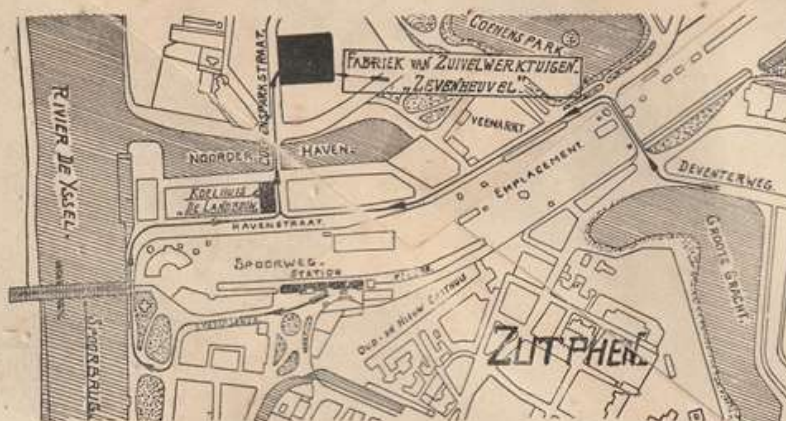
N.V. HANDELMAATSCHAPPIJ
EN MACHINEFABRIEK „ZEVENHEUVEL“
VOORHEEN
J. W. TERLET, ZUTPHEN.

Melkerij van Loenhout,
Samenwerkende Maatschappij,

LOENHOUT.-
(Belgie.)

Afstand van Station naar Machinefabriek
Zevenheuvel 7 minuten te voet,
vanaf het station rechts
afslaan naar de rivier.

Als een brief of poststuk onvoldoende gefrankeerd werd verzonden (na 1870) werd aanvullend strafport berekend. Lange tijd werd die, door de ontvanger te betalen port, met portzegels op het poststuk aangegeven. Onderstaand voorbeeld daarvan betreft 7,5 cent strafport, afgestempeld met een **langebalkstempel** van Zutphen.

Het gebruik van portzegels was tussen 1870 en 1958 gebruikelijk. Na die tijd koos de PTT vaak een andere oplossing, maar tot vandaag wordt bij onvoldoende gefrankeerde stukken aan de afzender verzocht om het verschuldigde port (met bijkomende kosten) te voldoen.

Hieronder nog enkele voorbeelden van “Zutphen” afstempelingen op portzegels:

1894
kleinrond

1895
grootrond

1908
grootrond

1939
langebalk

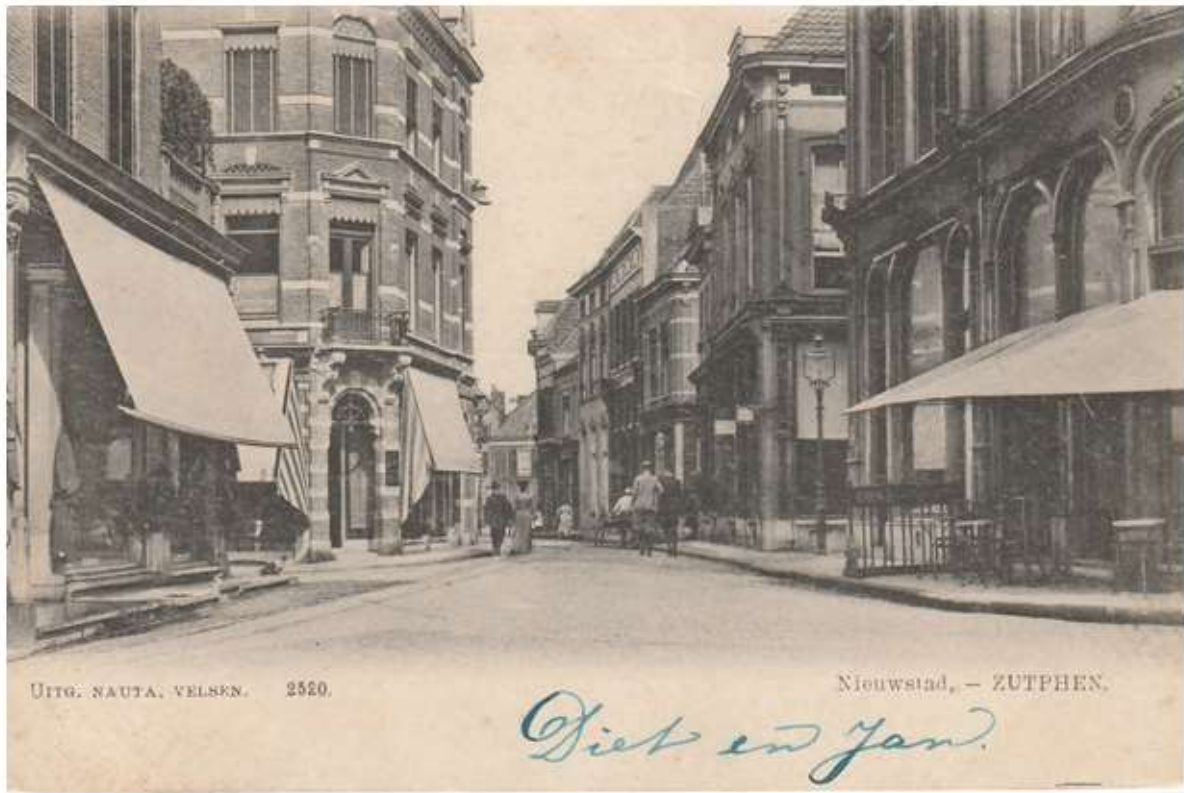
Een aantal voorbeelden van mooie ansichtkaarten, die een prachtig tijdsbeeld geven van Zutphen door de jaren heen. Deze kaarten uit de collectie van Erik Hooiveld zijn door hem geordend in een mooie route door Zutphen heen. De hier getoonde voorbeelden geven daarom slechts een beperkt beeld van die collectie, maar laten wel zien dat het ook voor postzegel verzamelaars de moeite waard kan zijn om niet alleen naar de adreszijde van een poststuk te kijken!

Een vroeg voorbeeld uit 1899 – voor- en achterzijde

Deze kaart werd vanuit Zutphen, via Brummen, dezelfde dag nog in Steenderen bezorgd!

Zutphen, Nieuwstad anno 1900.

Zutphen, markt op de Schupstoel, begin 20^e eeuw.

Beukerstraat anno 1904.

Waterstraat met HBS, circa 1910.